

для сприяння модернізації інфраструктури кінопоказу; створення напрямку підготовки фахівців кінопрокату середньої ланки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про кінематографію» від 13.01.1998 р. №9/98-ВР (зі змінами, поточна редакція від 22.04.2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/9/98-вр>.
2. Закон України «Про ратифікацію Європейської конвенції про спільне кінематографічне виробництво» від 23.10.2013 р. № 1140-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1140-17>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державну підтримку національних фільмів у продюсерській системі» від 05.06.1998 р. № 813 (зі змінами, поточна редакція від 12.08.2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/813-98-п>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державне агентство України з питань кіно» від 17.07.2014 р. № 277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/277-2014-п>.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами, поточна редакція від 01.06.2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Закон України «Про Загальнодержавну програму розвитку національної кіноіндустрії на 2003–2007 роки» від 25.12.2002 р. № 361-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/361-15>.
7. Барановська Д.О. Розвиток кінотеатрального прокату в Україні / Д.О. Барановська // Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка». – 2015. – Т. 20. – Вип. 1. – С. 26–31.
8. Проект Національної стратегії розвитку кіноіндустрії України на 2015–2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dergkino.gov.ua/ua/news/show/619/proekt_natsionalnoyi_strategiyi_rozvitku_kinoindustriyi_ukrayini_na_20152020_roki.html.

УДК 330.43

Болдуєва О.В.

*доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів та кредиту
Запорізького національного університету*

Богма О.С.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та кредиту
Запорізького національного університету*

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ СКЛАДНИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Статтю присвячено вивченню переліку основних складників економічної безпеки країни з точки зору окремих учених. Установлено, що єдиного розуміння переліку складників економічної безпеки країни на сьогодні немає. На основі узагальнення існуючих точок зору на досліджуване явище встановлено, що до основних складових частин економічної безпеки відносять макроекономічну, виробничу, фінансову, зовнішньоекономічну, енергетичну, інвестиційно-інноваційну, продовольчу, і надано їх характеристику.

Ключові слова: економічна безпека, макроекономічна складова, виробнича складова, фінансова складова, зовнішньоекономічна складова, енергетична складова, інвестиційно-інноваційна складова, продовольча складова.

Болдуєва О.В., Богма Е.С. СИСТЕМАТИЗАЦИЯ СОСТАВЛЯЮЩИХ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ

Статья посвящена изучению перечня основных составляющих экономической безопасности страны с точки зрения отдельных ученых. Установлено, что единого понимания составляющих экономической безопасности страны на сегодня нет. На основе обобщения существующих точек зрения на исследуемое явление установлено, что к основным составляющим экономической безопасности относят макроекономическую, производственную, финансовую, внешнеэкономическую, энергетическую, инвестиционно-инновационную, продовольственную составляющие, и представлена их характеристика.

Ключевые слова: экономическая безопасность, макроекономическая составляющая, производственная составляющая, финансовая составляющая, внешнеэкономическая составляющая, энергетическая составляющая, инвестиционно-инновационная составляющая, продовольственная составляющая.

Bolduieva O.V., Bogma E.S. SYSTEMATIZATION OF CONSTITUENTS OF ECONOMIC SECURITY OF COUNTRY

The article is sanctified to the study of list of basic constituents of economic security of country from the point of view of separate scientists. On the basis of systematization of looks various scientists are set that the only understanding of list of constituents of economic security of country is not for today. On the basis of generalization of existent points of view it is set on the investigated phenomenon, that to the basic constituents of economic security take macroeconomic, productive, financial, external economic, power, investment-innovative, food to composition. Consequently, description to the distinguished basic constituents of economic security of country is given.

Keywords: economic security, macroeconomic constituent, productive constituent, financial constituent, external economic constituent, power constituent, investment-innovative constituent, food constituent.

Постановка проблеми. На сьогодні для економіки України характерною є наявність низки серйозних проблем, а саме: безробіття, спад виробництва, підвищення цін і тарифів, збіднення більшої частини населення, низькі темпи інвестиційної активності економічних суб'єктів, технічне і технологічне від-

ставання від розвинених країн, посилення залежності від імпорту товарів, устаткування і технологій, тінізація і криміналізація економіки тощо. Відповідно, одним з основних завдань, що стоять перед нашою країною, виступає забезпечення стійкого економічного зростання, обов'язковою умовою якого

виступає створення ефективної системи забезпечення економічної безпеки в цілому та її окремих складових частин. Таким чином, забезпечення економічної безпеки стає найважливішою проблемою у сфері зміцнення національної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальнотеоретичним питанням вивчення економічної безпеки присвячені роботи закордонних учених-економістів А. Абалкіна, Д. Віго, В. Бейна, С. Глазьева, В. Сенчагова, В. Тамбовцева, Ж. Солан та ін. Механізми забезпечення економічної безпеки знайшли відображення у роботах А. Михайленко, Б. Михайлова, А. Архипова, А. Городецького та ін. На актуальність проблем забезпечення економічної безпеки країни вказують також численні наукові дослідження вітчизняних учених, таких, як І. Бінько, З. Варналій, О. Власюк, В. Геєць, В. Горбулін, Я. Жаліло, А. Качинський, В. Мунтіян, Г. Пастернак-Таранущенко, В. Предборський, Л. Шевченко, В. Шлемко та ін., у працях яких розкрито суть економічної безпеки країни, її місце в системі національної безпеки, проблеми та перспективи забезпечення прийняттого рівня національної економічної безпеки. Проте, незважаючи на наявність значної кількості публікацій із досліджуваної проблематики, залишається багато невирішених питань у галузі теорії та практики забезпечення економічної безпеки. Зокрема, єдиного розуміння переліку складових частин економічної безпеки країни немає.

Мета статті полягає в розгляді переліку складових частин економічної безпеки країни з точки зору окремих учених, узагальненні досвіду провідних

дослідників та наданні характеристики основних складових частин економічної безпеки країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день у переліку загальних категорій, що характеризують не лише стан економіки, але й стан суспільства та держави в цілому, особливе місце зайняло поняття «економічна безпека». Зазначене пояснюється тим, що економіка представляє собою життєво важливу сферу функціонування держави, отже, забезпечення національної безпеки може досягатися лише за умови стійкості економіки до внутрішніх та зовнішніх загроз, тобто за умови забезпечення належного рівня економічної безпеки. Своєю чергою, ефективність процесу забезпечення економічної безпеки суттєво залежить від міри наукової розробки й розуміння цього поняття та його основних складників.

Економічна безпека представляє собою стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання [9]. Відзначимо, що економічна безпека країни як складне соціально-економічне явище має відповідну структуру. При цьому перелік складових частин економічної безпеки є дискусійним, адже на сьогодні в науковому співтоваристві не існує єдиної точки зору на те, що включає в себе категорія «економічна безпека країни». Зазначене зумовлює доцільність проведення аналізу співпадіння переліку основних складових частин економічної безпеки країни у різних авторів (табл. 1).

Таблиця 1
Співпадіння основних складників економічної безпеки країни в роботах різних авторів

Складові частини економічної безпеки	Т.В. Сак [11]	Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [9]	Ю. Мартинюк, О. Токарчук [8]	Є. Бобров [2]	Д.В. Гордієнко [4]	В.О. Бараннік [1]	І.В. Голіков [3]	В. Шлемко, І. Бінько [6]	В. Мунтіян [10]	Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, С.М. Макуха [5]
Макроекономічна	+	+								
Фінансова	+	+	+	+		+	+	+	+	+
Зовнішньоекономічна (зовнішньоторговельна)	+	+	+	+		+		+	+	+
Інвестиційна	+			+						+
Соціальна (безпека людського розвитку)	+	+	+			+	+	+	+	+
Науково-технологічна (інноваційно-технологічна, техніко-технологічна, технологічна, інноваційна)	+		+		+		+	+	+	+
Енергетична	+	+	+		+	+		+	+	+
Демографічна	+	+				+		+	+	
Продовольча	+	+	+		+			+	+	+
Виробнича		+								
Інвестиційно-інноваційна		+				+				
Сировинно-ресурсна (сировинна)			+		+			+	+	+
Техніко-виробнича					+					
Валютно-кредитна					+					
Екологічна					+	+	+	+		
Інформаційна					+		+		+	
Інституційно-правова							+			
Інтелектуально-кадрова							+			
Силова							+			
Військово-економічна								+	+	
Тіньова економіка									+	

Із табл. 1 можна побачити, що більшість науковців виокремлюють як основні фінансову, зовнішньоекономічну, соціальну, науково-технологічну, енергетичну та продовольчу складові частини. При цьому в Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України як основні складові частини виокремлено макроекономічну, фінансову, виробничу, демографічну, енергетичну, зовнішньоекономічну, інвестиційно-інноваційну, продовольчу, соціальну безпеку [9].

Відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України», соціальна, науково-технологічна, екологічна сфери разом з економічною входять до системи національної безпеки, що зумовлює недоцільність їх виділення в якості складників власне економічної безпеки. Загострення демографічної кризи у Законі віднесено до загроз соціальної складової, отже, демографічна складова виступає лише структурним елементом соціальної складової, що робить недоцільним її виокремлення як елемента економічної безпеки. При цьому, згідно із цим же Законом, до основних загроз в економічній сфері віднесено істотне скорочення внутрішнього валового продукту й тінізацію національної економіки (що відноситься до макроекономічної сфери і зумовлює доцільність виділення макроекономічної складової), а також критичний стан основних виробничих фондів й недостатні темпи відтворювальних процесів, що зумовлює доцільність виділення виробничої складової, що відповідає офіційним методичним рекомендаціям [7].

Відзначимо також, що враховуючи той факт, що деякі дослідники виділяють в окрему складову частину інвестиційну безпеку, а інші – інноваційну або інвестиційно-інноваційну, а також враховуючи,

що інвестиції та інновації представляють собою дві нерозривно пов'язані сфери економічної діяльності, адже інвестиції несуть не лише матеріально-речове, або ренноваційне, але й інтелектуальне та інноваційне «навантаження», вважаємо за доцільне об'єднати складові частини інвестиційної та інноваційної безпеки в єдину інвестиційно-інноваційну складову.

Таким чином відзначимо, що основними складовими частинами економічної безпеки держави доцільно визнати макроекономічну, виробничу, фінансову, зовнішньоекономічну, енергетичну, інвестиційно-інноваційну, продовольчу складові, на які здійснюють вплив загрози в економічній сфері згідно з чинним законодавством. Далі вважаємо за доцільне надати стисло характеристику основних складових частин економічної безпеки країни, розуміння сутності яких є необхідним як для проведення аналізу стану економічної безпеки, так і для виокремлення проблем та перспектив зміцнення як окремих сфер, так і економічної безпеки в цілому (табл. 2).

Висновки. Таким чином, на сьогоднішній день єдина система складових частин економічної безпеки України на законодавчому рівні не визначена через наявність певних суперечностей у Законі України «Про основи національної безпеки України» та Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. На основі проведеного аналізу вважаємо, що економічна безпека країни представляє собою складну сукупність взаємопов'язаних складників, ключовими з яких є макроекономічна, фінансова, зовнішньоекономічна, виробнича, інвестиційно-інноваційна, продовольча й енергетична підсистеми. При цьому побудова ефек-

Таблиця 2

Характеристика основних складових частин економічної безпеки країни

Складова	Характеристика
Макроекономічна	Стан економіки, за якого досягається збалансованість макроекономічних відтворювальних пропорцій
Виробнича	Стан виробничої сфери країни, за якого забезпечується максимально ефективне використання наявних виробничих потужностей у країні, їх модернізація та розширене відтворення, зростання рівня інноваційності виробництва та підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки
Фінансова	Стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної систем та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання. Базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери
Зовнішньоекономічна	Стан відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним інтересам, що забезпечує мінімізацію збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників та створення сприятливих умов розвитку економіки завдяки її активній участі у світовому розподілі праці
Енергетична	Здатність держави в особі її органів управління забезпечити кінцевих споживачів енергією в необхідному обсязі та належної якості у звичайних умовах, а також під час дії дестабілізуючих факторів (надзвичайних ситуацій) внутрішнього чи зовнішнього характеру в межах гарантованого покриття мінімального обсягу найважливіших потреб країни, окремих її районів, міст, селищ чи об'єктів у паливно-енергетичних ресурсах. Це можливість стабільно, ефективно та на екологічно прийнятному рівні задовольняти потреби економіки в паливно-енергетичних ресурсах та здатність економічної системи протистояти наявним та потенційним загрозам сталому енергозабезпеченню
Інвестиційно-інноваційна	Стан економічного середовища в державі, що стимулює вітчизняних та іноземних інвесторів вкладати кошти в розширення виробництва в країні, сприяє розвитку високотехнологічного виробництва, інтеграції науково-дослідної та виробничої сфер із метою зростання ефективності, поглиблення спеціалізації національної економіки на створенні продукції з високою часткою доданої вартості. Передбачає забезпечення сталого процесу створення, використання і поширення нових знань та технологій на основі поєднання науково-технологічного потенціалу країни і можливостей міжнародного кооперування у сфері трансферу технологій, а також здатність досягти і підтримувати рівень інвестиційних ресурсів для забезпечення сталого розвитку, зростання конкурентоспроможності національної економіки і добробуту населення, наявність ефективного механізму спрямування інвестицій до сектору інноваційних розробок
Продовольча	Рівень продовольчого забезпечення населення, який гарантує соціально-економічну та політичну стабільність у суспільстві, стійкий та якісний розвиток нації, сім'ї, особи, а також сталий економічний розвиток держави. Полягає у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності

Джерело: складено на основі [1; 4; 5; 9 № 11]

тивної системи забезпечення економічної безпеки на основі врахування ризиків у межах кожної з окремих її складових частин є однією з найважливіших проблем для будь-якої держави, включаючи Україну, враховуючи її прагнення зайняти гідне місце у світовому економічному просторі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бараннік В.О. Енергетична безпека в системі національної та економічної безпеки: парадокси розвитку / В.О. Бараннік // Економічна безпека держави і науково-технологічні аспекти її реалізації: праці IV міжнар. наук.-практ. сем. (23–26 жовтня 2012 р.); відпов. ред. Є.М. Письменний, В.М. Шаповал. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – С. 9–13.
2. Бобров Є. Сучасні підходи до дослідження економічної безпеки / Є. Бобров // Економіка України. – 2012. – № 4. – С. 80–85.
3. Голюков І.В. Сутність та еволюція поняття економічна безпека / І.В. Голюков // Проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 309–314.
4. Гордиенко Д.В. Экономическая безопасность России: понятие, структура, сравнительная и перспективная оценка / Д.В. Гордиенко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://csef.ru/ru/politica-i-geopolitica/223/ekonomicheskaya-bezopasnost-rossii-ponyatie-struktura-sravnitel'naya-i-perspektivnaya-ocenka-905>.
5. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування : [монографія] / Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, С.М. Макуха [та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л.С. Шевченко. – Х.: Право, 2009. – 312 с.
6. Шлемко В.Т., Білько І.Ф. Економічна безпека України: сутність і напрями забезпечення / В.Т. Шлемко, І.Ф. Білько. – К.: НІСД, 1997. – 144 с.
7. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
8. Мартинюк Ю. Проблеми та шляхи подолання економічної безпеки країни / Ю. Мартинюк, О. Токарчук // Сучасна економічна система та тенденції її розвитку на початку третього тисячоліття : Всеукраїнська науково-практична конференція (Івано-Франківськ, 22 квітня 2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vup2.blogspot.com/p/3.html>.
9. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 1277 від 29.10.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekomendatsii>.
10. Мунтіян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтіян. – К.: КВІЦ, 1999. – 462 с.
11. Сак Т.В. Економічна безпека України: поняття, структура, основні тенденції / Т.В. Сак // Інноваційна економіка. – 2013. – № 6. – С. 336–340.

УДК 330.14.014

Васюник Т.І.
студент

Львівського національного університету імені Івана Франка

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ

У статті здійснено теоретичне узагальнення відтворення основного капіталу, встановлено співвідношення між такими поняттями, як ремонт, реконструкція, модернізація, відтворення, нагромадження та оновлення. Виділено етапи розвитку теорії відтворення основного капіталу та проаналізовано особливості відтворення на макро- і мікрорівнях, що дало змогу виокремити особливості відтворення основного капіталу.

Ключові слова: основний капітал, відтворення, стадії обігу, типи відтворення, теорія відтворення.

Васюник Т.И. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ВОСПРОИЗВОДСТВА ОСНОВНОГО КАПИТАЛА

В статье осуществлено теоретическое обобщение воспроизводства основного капитала, установлено соотношение между такими понятиями как ремонт, реконструкция, модернизация, воспроизведение, накопление и обновление. Выделены этапы развития теории воспроизводства основного капитала и проанализированы особенности воспроизведения на макро- и микроуровнях, что позволило выделить особенности воспроизводства основного капитала.

Ключевые слова: основной капитал, воспроизведение, стадии обращения, типы воспроизводства, теория воспроизводства.

Vasyunyk T.I. THEORETICAL ASPECTS OF REPRODUCTION RESEARCH OF CAPITAL

The theoretical generalization of capital's reproduction is done in the article, the correlation between such concepts as repair, reconstruction, modernization, restoration, accumulation and updates are installed. Stages of the reproduction theory of capital are selected and the peculiarities of reproduction at the macro- and micro- levels are analyzed, which helped to select the features of capital's reproduction.

Keywords: capital, reproduction, stage of circulation, types of reproduction, theory of reproduction.

Постановка проблеми. Важливу роль у процесі економічного зростання відіграє процес відтворення основного капіталу. Проте в науковій літературі точаться дискусії щодо визначення і конкретного наповнення даного процесу. Саме тому актуальним завданням науки є дослідження теоретичних аспектів відтворення основного капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теорії відтворення основного капіталу внесли такі вчені, як К. Абгарян, А. Аракелян, Г. Башнянин, В. Воротилова, А. Кантор, А. Кайгородова, В. Ключко, О. Кундицький, Ю. Любимцева,

О. Малигіна, М. Олексієнко, М. Шкітін, І. Школа, А. Цигичка та ін.

Мета статті полягає у дослідженні теорії відтворення основного капіталу та виокремленні його особливостей, що передбачає дослідження і систематизацію наукового доробку різних учених.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для кращого розуміння предмету дослідження даної статті необхідно уточнити і відзначити співвідношення між такими науковими категоріями, як ремонт, реконструкція, модернізація, відтворення, нагромадження та оновлення.